

อิทธิพลตะวันตกต่อหลักสูตรและการสอนเศรษฐศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาไทย

นายสมศักดิ์ ตันติแพทยากร

วิทยานิพนธ์ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาอุดมศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
พ.ศ. 2531

ISBN 974-569-194-1

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

014570

11710.80.5x

WESTERN INFLUENCE ON CURRICULUM AND INSTRUCTION OF ECONOMICS
IN THAI HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Mr. Somsak T.Paetyangkul

A Thesis Submitted in Partial Fulfilment of the Requirement
for the Degree of Master of Education
Department of Higher Education
Graduate School

Chulalongkorn University
1988

ISBN 974-569-194-1

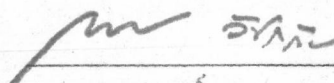
มหาวิทยาลัยมหิดล อธิการบดี

โดย นายสมศักดิ์ ตันติแพทยากร

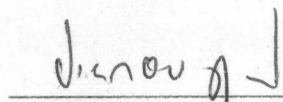
ภาควิชา อุดมศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. ไพฑูริย์ สีนลารัตน์

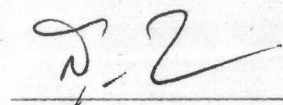
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติ ให้นักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล เป็นส่วนหนึ่งของ การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วิชัยกร)

คณะกรรมการสอบบัณฑิตวิทยาลัย

ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประกอบ คูปรรัตน์)

อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. ไพฑูริย์ สีนลารัตน์)

กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุกัญญา ไชวโลกล)

พิมพ์ต้นฉบับบทความวิจัยเกี่ยวกับวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

สมศักดิ์ ตันตแพทยากร : อิทธิพลตะวันตกต่อหลักสูตรและการสอนเศรษฐศาสตร์
ในสถาบันอุดมศึกษาไทย (WESTERN INFLUENCE ON CURRICULUM AND INSTRUCTION
OF ECONOMICS IN THAI HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS)
อาจารย์ทปรกษา : รศ.ดร. ไพทริย์ สีนลารัตน์, 186 หน้า

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย คือ 1) เพื่อศึกษาพัฒนาการของหลักสูตรการสอนสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษา 2) เพื่อศึกษาอิทธิพลของแนวคิดตะวันตกที่มีต่อหลักสูตรการสอนเศรษฐศาสตร์ 3) เพื่อวิเคราะห์ผลของแนวคิดตะวันตกต่อหลักสูตรการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ในระดับอุดมศึกษา

ผลการวิจัย พบว่า พัฒนาการของหลักสูตรการสอนสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาไทย มีจุดเริ่มต้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2454 ที่มีการพิมพ์เผยแพร่หนังสือทฤษฎีศาสตร์ และจากกลุ่มคนที่มีโอกาสไปศึกษาต่อในยุโรปและอเมริกา พ.ศ. 2477 วิชาเศรษฐศาสตร์ได้จัดสอนในหลักสูตรธรรมศาสตร์บัณฑิตของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เป็นแห่งแรก และมีการพัฒนาการเรียนการสอนเศรษฐศาสตร์มากขึ้นในช่วง พ.ศ. 2504 ถึง พ.ศ. 2509 โดยส่งอาจารย์ไปศึกษาต่อในประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นจำนวนมาก และมีการปรับปรุงหลักสูตร โดยจำลองแบบจากประเทศตะวันตกตามที่ได้รับประสบการณ์เรียนรู้มา

อิทธิพลของแนวคิดตะวันตกที่มีต่อหลักสูตรการสอนเศรษฐศาสตร์ จะปรากฏในโครงสร้างหลักสูตร นับตั้งแต่การกำหนดวัตถุประสงค์ การจัดรายวิชาเรียน เนื้อหาสาระของวิชา ตลอดจนหลักการทฤษฎีที่นำมาใช้ในการเรียนการสอน ที่ลอกเลียนแบบตะวันตกมาใช้ในการเรียนการสอน นอกจากนี้ ความช่วยเหลือจากต่างประเทศในลักษณะการให้ทุนวิจัย และการให้ทุนอาจารย์ไปศึกษาต่อในสหรัฐอเมริกา การใช้ตำราจากต่างประเทศประกอบการเรียนการสอน สิ่งเหล่านี้ย่อมมีอิทธิพลต่อหลักสูตร และการสอนเศรษฐศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาไทยด้วย ดังนั้น ผลกระทบที่เกิดขึ้นจึงทำให้หลักสูตรและการสอนเศรษฐศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาไทยไม่มีพื้นฐานหรือแนวความคิด และข้อความรูดานเศรษฐศาสตร์ไทยอย่างแท้จริง ข้อความรูดานของหลักสูตรและการสอนที่มีอยู่ในสถาบัน จึงไม่สามารถนำไปอธิบายปรากฏการณ์ทางเศรษฐศาสตร์ของสังคมไทยได้ หรือไม่สามารถนำไปเสนอแนะแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภาควิชา อุดมศึกษา
สาขาวิชา อุดมศึกษา
ปีการศึกษา 2570

ลายมือชื่อนิสิต ไพทริย์ สีนลารัตน์
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ไพทริย์ สีนลารัตน์

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

SOMSAK T. PAETYANGKUL : WESTERN INFLUENCE ON CURRICULUM AND INSTRUCTION OF ECONOMICS IN THAI HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS.

THESIS ADVISOR : ASSO. PROF. PAITON SINLARAT., Ph.D. 186 pp.

This research focuses on Western influence on teaching Economics in Thai higher education in 3 main issues as follows.- 1) The development on the instruction of Economics in Thai Higher Education 2) Western influences on economics instruction 3) The analysis on Western concepts on the curriculum and instruction of economics

The findings of this research is that the study of Economics in Thailand was first introduced by a group of people who went to study in Europe and the United States of America in 1911, the year in which the book entitled Subphasarn was printed. In 1934 Thammasat University added Economics into their curriculum and encouraged a good number of academic staff to further their studies in the United States. To strengthen the program, the Western Curriculum model was brought into consideration and the course was revised with bias towards the Western concept.

The influence of Western thinking on Thai education has appeared in the structure of the curriculum, objectives of teaching, subjects, content of subjects and theory of teaching.

Furthermore, foreign assistance in various aspects and textbooks have played a major role on Thai instruction. These factors have an important influence on the teaching of Economics in Thailand. Therefore, the Economics taught in Thailand is not influenced by the Thai way of thinking and thus cannot be adopted into the economics of Thai society. So, the economics thought taught here cannot be effectively used to analyze and solve Thai economics problems.

ภาควิชา อุดมศึกษา
สาขาวิชา อุดมศึกษา
ปีการศึกษา 2530

ลายมือชื่อนิสิต *สมพงษ์ อหะ*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา *สมพงษ์ อหะ*

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ เพราะได้รับความอนุเคราะห์จากบุคคลหลายฝ่าย จนกระทั่งสามารถทำอุปสรรคทั้งหลายทั้งปวง ผนวญชอราลกกง

ฝ่ายคณาจารย์ภาควิชาอุดมศึกษา ซึ่งเป็นผู้ให้ความรู้ คำแนะนำและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัย อย่างใกล้ชิด ผนวญชอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูริย์ สินลารัตน์ และผู้ช่วย ศาสตราจารย์ ดร.สกุญญา โหมี โลกกุล ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าให้ขอเสนอแนะ ข้อคิดเห็น แก้ไขมาโดยตลอด ขอขอบคณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประกอบ คปรัตน์ รองศาสตราจารย์ ดร.ปัทม เมธาคณวัฒน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วราภรณ์ บวรศรี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิดารัตน์ บุญนช รองศาสตราจารย์ ดร.พรชลิ อาชวอารุง ที่ได้ให้ความช่วยเหลือและ กำลังใจแก่ผู้วิจัยมา โดยตลอด

ฝ่ายคณาจารย์จากสถาบันอื่น ๆ ซึ่งได้ให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะแนวทางการวิจัย โดยเฉพาะผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิวัฒน์ชัย อุตถากร อาจารย์ ดร.อรพณ (เจือศรีภักดี) อุตถากร อาจารย์ ดร.ชยันต์ วรณธนะภักดี ได้ให้ข้อเสนอแนะและแนวทางที่เป็นประโยชน์ ผนวญชอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสอันด้วย

ฝ่ายผู้ใกล้ชิด ได้ให้การสนับสนุนทั้งกำลังใจกำลังใจมา โดยตลอด ได้แก่ แม่ พี่ และ เพื่อน รุ่น 6 ทกคน โดยเฉพาะคุณจฑารัตน์ (จันทร์ เพาะระยะ) ตงท้าวพัฒน์ คณนันท จิตร์จางค์ และรุ่นพี่ คณตชฎี สัตลวรงค์ คณตวงจันทร์ เดียววิไล ผนวญชอกราบขอบพระคุณอย่างสูง

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ทวี หมั่นนกร ดร.ลิลี โกศัยยานนท์ ดร.โมชะ อารียา คณบดีคณะ เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ บรรณารักษของสมตคณะ เศรษฐศาสตร์ รองศาสตราจารย์ ศรีวงศ์ สมิตร รองศาสตราจารย์ ดร.ชมเพลิน จันทร์เรืองเพ็ญ ที่ได้กรุณา ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย

ขอขอบคณ คุณจิราพร สุนทวงศ์ หัวหน้าฝ่ายติดตามและประเมินผล ที่ได้ให้โอกาส และกำลังใจแก่ผู้วิจัย

สุดท้ายนี้ ขอขอบคณบัณฑิตวิทยาลัย ที่กรุณาให้ทุนอุดหนุนส่วนหนึ่ง ในการทำวิทยานิพนธ์ ไว้ในโอกาสอันด้วย

สมศักดิ์ ตันตแพทยากร

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญตาราง	ช
บทที่	
1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	1
ขอบเขตการวิจัย	3
ความหมายของคำที่ใช้ในการวิจัย	3
แนวคิดที่ใช้ในการศึกษา	3
วิธีดำเนินการวิจัย	8
ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	10
2 ยุคก่อตัวของการศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์	11
ยุคก่อตั้งสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ในระหว่างก่อนปี 2492	11
การกำเนิดของวิชาเศรษฐศาสตร์	13
ยุคมหาวิทยาลัยเริ่มเปิดสอนวิชาเศรษฐศาสตร์	18
หลักสูตรการสอน ตำรา และผู้สอนวิชาเศรษฐศาสตร์	28
บทสรุป	35
3 ยุคเริ่มต้นพัฒนาประเทศ	40
สภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง	40
แนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวทฤษฎีสถิตนิยม	46
อิทธิพลของแนวคิดการพัฒนากับสถาบันการสอนเศรษฐศาสตร์	47
การศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์หลังสงครามโลกครั้งที่สอง	49
หลักสูตรการสอนเศรษฐศาสตร์ยุคเริ่มต้นพัฒนาประเทศ	50
อาจารย์ผู้สอนและตำรา	61
การวิเคราะห์ตำรา	64
บทสรุป	72

สารบัญ (ต่อ)

บท		หน้า
4	ยุคพัฒนาประเทศตามแนวทฤษฎีการพัฒนาระบบตะวันตก	73
	ทฤษฎีการพัฒนาระบบ	73
	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	74
	ความช่วยเหลือจากต่างประเทศ	76
	การศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์ในยุคพัฒนาประเทศ	79
	หลักสูตรและการสอน	81
	อาจารย์ผู้สอนและตำรา	104
	ตำรา	111
	บทสรุป	116
5	ยุคพัฒนาประเทศตามแนวทฤษฎีการพัฒนาระบบตะวันตก	120
	ความพยายามที่จะเป็นตัวของตัวเองในสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ ..	120
	การวิพากษ์ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์	121
	การขยายตัวของเศรษฐศาสตร์การเมือง	125
	การแสวงหาสาระเศรษฐศาสตร์ไทย	128
6	บทสรุปและอภิปราย	144
	บรรณานุกรม	150
	ภาคผนวก	159
	ประวัติผู้เขียน	186

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนตำราเศรษฐศาสตร์ภาษาไทยตั้งแต่ ปี 2454 ถึง 2492	34
2	หน่วยงานที่สัมพันธ์ เกี่ยวข้องกับแนวคิดทาง เศรษฐศาสตร์ใน ยุคเริ่มต้นพัฒนาประเทศ	42
3	หน่วยงานที่ให้การเรียนการสอนเศรษฐศาสตร์ในยุคเริ่มต้น พัฒนาประเทศ	49
4	เปรียบเทียบหลักสูตรเศรษฐศาสตร์ระดับปริญญาตรีของ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งมหาวิทยาลัย ถึง ปี 2502 จำแนกตามชั้นปี	53
5	เปรียบเทียบหลักสูตรปริญญาโทสาขาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ.2496 ถึง 2502	58
6	จำนวนหนังสือตำราเศรษฐศาสตร์ ในยุคเริ่มต้นพัฒนาประเทศ จำแนกตามหมวด	63
7	หน่วยงานที่จัดการเรียนการสอนเศรษฐศาสตร์ในยุคพัฒนาประเทศ	
8	เปรียบเทียบโครงสร้างหลักสูตร คณะ เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กับคณะ เศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หลังจากใช้ระบบหน่วยกิต	80
9	เปรียบเทียบหลักสูตรเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	85
10	เปรียบเทียบหลักสูตรเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	90
11	เปรียบเทียบรายละเอียดวิชาหลักเศรษฐศาสตร์จุลภาค ของ มหาวิทยาลัยไทยคือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กับมหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกา	102
12	เปรียบเทียบรายละเอียดวิชาหลักเศรษฐศาสตร์มหภาค ของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กับ มหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกา	103
13	จำนวนอาจารย์คณะ เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่ได้รับบท การศึกษาระดับปริญญาโท/เอก หรือ โท-เอก จำนวนตามประเภท ที่ได้รับ	105

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
14	เปรียบเทียบคณาจารย์คณะ เศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และคณะ เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	110
15	จำนวนหนังสือตำรา เศรษฐศาสตร์ ในยุคพัฒนาประเทศแบบตะวันตก .	112
16	โครงการวิจัยที่ได้รับการเงินสนับสนุนจากมูลนิธิร็อกเกิ้ลเพลเลอ ช่วงปี พ.ศ.2516-2524	129
17	รายละเอียดโครงการวิจัยที่ได้เงินสนับสนุนตามโครงการ NIEO มูลนิธิฟอร์ด ช่วงปี พ.ศ.2523-2526	134
18	จำนวนผู้รับทุนโครงการพัฒนามหาวิทยาลัย สาขา เศรษฐศาสตร์ จำแนกตามมหาวิทยาลัยฝ่ายรับ ผู้สำเร็จการศึกษากลับเป็นอาจารย์	138
19	เปรียบเทียบรายละเอียดของวิชา เศรษฐกิจในประเทศไทย ของคณะ เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	142